

rooted in the widespread dominance of performances in the original language of the libretto. This tendency, now largely unquestioned in international operatic practice, has led to a weakening of the verbal and semantic component of opera as an art form. As a result, the synthesis of the arts that defines opera is disrupted: music and visual spectacle increasingly prevail over linguistic intelligibility and dramaturgical clarity.

The study juxtaposes the author's position with the views of the prominent Ukrainian musicologist and academician M. R. Cherkashyna-Hubarenko, whose theoretical legacy demonstrates a consistent prioritization of theatricality as the dominant principle of operatic art. Cherkashyna-Hubarenko actively supported contemporary staging practices associated with *Regieoper*, emphasizing the significance of visual dramaturgy, director's interpretation, and stage imagery over the semantic transparency of the verbal text.

This divergence of perspectives reflects a broader methodological and aesthetic debate within opera studies: the tension between phonetic perception and semantic comprehension of the libretto. On the one hand, the phonetic approach privileges the musical and acoustic qualities of the sung word, accepting reduced intelligibility as an inevitable consequence of vocal performance. On the other hand, the semantic approach insists on the importance of verbal clarity as a fundamental carrier of dramatic meaning.

The article argues that the current crisis of the opera genre emerges precisely from this unresolved conflict. While performances in the original language may reinforce the authenticity of musical expression, they simultaneously distance opera from its theatrical function, particularly for audiences unfamiliar with the libretto language. In this context, Cherkashyna-Hubarenko's advocacy of theatrical primacy and directorial reinterpretation can be understood as an attempt to compensate for the erosion of verbal intelligibility by strengthening visual and dramatic communication.

Thus, the third crisis of opera reveals not only structural tensions within the genre itself, but also deeper disagreements concern-

ing the hierarchy of expressive components in operatic synthesis. The discourse surrounding *Regieoper*, original-language performance, and the role of the libretto exposes the shifting cultural priorities of contemporary opera and underscores the necessity of rethinking the balance between music, word, and stage action in modern operatic practice.

Захарова Ольга Михайлівна

магістр з інформаційної, бібліотечної та архівної справи, директор бібліотеки Харківського національного університету мистецтв імені І. П. Котляревського
e-mail: library@num.kh.ua; ORCID iD: 0000-0003-2691-0048

**ЗБЕРЕЖЕННЯ БІБЛІОТЕЧНОГО ФОНДУ:
ВИКЛИКИ ЧАСУ, АБО РУХАЄМОСЯ В МАЙБУТНЄ?**

Ключові слова: збереження національної спадщини, оцифрування документів.

Сьогодні українська культурна спадщина опинилася під загрозою знищення, кожна хвилину ми маємо ризик втратити цінні документи з фондів бібліотек, музеїв. Збереження національного здобутку, рідкісних документів є одним із найпроблемніших напрямів діяльності бібліотек і всього суспільства в цілому. Перед співробітниками бібліотеки ХНУМ в умовах воєнного стану стоїть завдання не тільки щодо забезпечення належного збереження фонду, рідкісних видань, рукописів, а й пріоритетним стає захист і врятування бібліотечних цінностей.

Бібліотека ХНУМ є однією з найстаріших музичних бібліотек України з 1887 року починається заснування бібліотеки. Фонд бібліотеки ХНУМ це унікальне зібрання рідкісних клавірів опер, симфонічних партитур, авторських рукописів нот та музикознавчих досліджень.

Книжковий фонд бібліотеки — це підручники та інші навчальні видання, наукові монографії, автореферати дисертацій і дисертації, енциклопедичні словники, довідково-бібліографічні видання з музикознавства, театрального мистецтва, кіномистецтва, живопису, мовознавства, культури, педагогіки, психології, історії України тощо, а також зібрання класичної та сучасної художньої літератури. Музична та театральна періодика з 1885 років, яка видана німецькою, англійською та іншими мовами, українські періодичні видання — з 1920-х років.

Фонд рідкісних видань, який налічує 15901 примірників: ноти, друковані з 1834 р. і видані в Мілані, Парижі, Лондоні, Лейпцизі, Берліні, Кракові, Празі та інших містах світу та в Україні — з 1915 р.; книги різними мовами, які є бібліографічною рідкістю.

Фонди бібліотеки поповнюються особистими колекціями видатних харківських діячів та композиторів, з них можна виділити колекцію видатного музикознавця Й. М. Миклашевського — це приблизно 1000 книг-стародруків з історії та теорії музики, мистецтвознавства, літературознавства, періодичні видання; колекції П. К. Луценка, Б. А. Любимова, Л. Г. Сагалова, В. Шокальського, І. К. Ковача та інших діячів української культури.

Фонд неопублікованих наукових праць: рукописи наукових досліджень видатних музикознавців, викладачів університету, дипломні роботи. У 2024 році до фонду бібліотеки була прийнята колекція видатного харківського композитора В. М. Птушкіна, а у 2026 році плануємо приєднати до фонду колекції Ш. Г. Палтаджяна, Л. О. Холоденка, рукописи творів харківських композиторів: Клебанова Д., Бібіка В. С., Борисова В. Т., Булгакова Л.М., Жука О. А., Золотухіна В.М., Кравцова Т. С., Птушкіна В. М., Тица М. Д. та інших композиторів).

Безперечно, збереження історії університету, наукової спадщини дослідників, музикознавців (наукові, дипломні, магістерські роботи з початку існування університету), творів харківських композиторів має дуже велике значення. Тому організація забезпечення захисту і збереження рідкісних до-

кументів з бібліотечного фонду стає стратегічним завданням бібліотеки. В епоху цифрових технологій найбільш надійним способом збереження друкованої спадщини стає оцифрування, яке забезпечує доступність, довговічність і захист від фізичного зношення; документи отримують, можна сказати, «друге життя». Перебираючи архіви, розуміємо, що, по-перше, необхідне переміщення документів у більш захищені місця. Під рідкісний фонд виділено окрему кімнату, суху і повністю закриту стелажми; усі найцінніші документи, а також рукописи були перенесені і перебувають під постійним наглядом у більш зручних, відповідних до вимог зберігання умовах. Далі постають складніші питання: технічне забезпечення процесів зберігання, оцифрування, резервне копіювання (сервер або інші сучасні засоби), питання авторського права, доступу до документів тощо. Вирішення цих питань дасть змогу відкрити нові можливості як для збереження рідкісних документів, так і для доступу до них та популяризації вітчизняної спадщини, що дозволить інтегрувати їх у міжнародну музичну спільноту для дослідницької, виконавської практики, забезпечить широке визнання здобутків. Під час воєнного стану в Україні, коли існують ризики фізичного знищення або пошкодження документів, а технічні можливості є обмеженими, виникає нагальна потреба в зовнішній підтримці. Важливим ресурсом стає допомога й підтримка міжнародних партнерів, яка дасть нам змогу зберігати культурну спадщину, забезпечувати її захист, створювати умови для оцифрування документів, сприятиме технічному зміцненню та забезпечить можливості для надійного довготривалого збереження документів. У 2024 році в бібліотеці ХНУМ за ініціативи професора Гайдельберзького університету Крістофа Фламма (https://www.ae-info.org/ae/Member/Flamm_Christoph), проректора з наукової роботи Маріанни Чернявської та директора бібліотеки ХНУМ Ольги Захарової було розглянуто питання збереження рукописів харківських композиторів та визначено шляхи їх належного зберігання і захисту, подальшої цифровізації і створення повнотекстової бази для використан-

ня дослідниками та виконавцями. У результаті довготривалої співпраці для реалізації проєкту створено команду з провідних фахівців Німеччини та України. Завдяки ініціативі Товариства музичних досліджень (GFM) і міжнародної організації RISM (Міжнародної каталогізаційної системи музичних джерел) бібліотека отримала технічну допомогу від Центру допомоги мистецтву України Ukrainian Art Aid Center (UAAC). Це дозволило почати роботу над реалізацією проєкту. Для каталогізації відбираються найцінніші матеріали, за необхідності документи ремонтуються, а в деяких випадках вони потребують ретельніших засобів відновлення (на жаль, значна частина документів потребує реставрації, але наразі виконати ці роботи неможливо через низку об'єктивних причин). У подальшому складається список документів, бібліографічні описи яких будуть поступово передаватися до бази даних RISM для каталогізації сумісно з нашими фахівцями. Завдяки цьому бібліографічні описи творів харківських композиторів поповнять міжнародну базу RISM, що сприятиме популяризації та світовому визнанню творчих здобутків університету. Перспективними напрямками є створення повнотекстових цифрових колекцій творів українських композиторів XX століття з фонду бібліотеки ХНУМ та рукописів творів харківських композиторів з фонду бібліотеки ХНУМ. Спадщина харківських композиторів завдяки цифровим технологіям, сучасним технічним можливостям, а також, безперечно, небайдужості й допомозі наших міжнародних колег, сумлінній праці співробітників бібліотеки поступово стане частиною світової національної культурної спадщини. Для кожного з нас у реаліях сьогодення — це іспит не лише на витримку, виживання, а й на здатність зробити свій внесок у зміцнення нашого національного коріння та подальшого розвитку університету як осередку освіти й культури.

Olga Zakharova

*Master of information, Library and Archive Work Library director
Kharkiv I. P. Kotlyarevsky National University of Arts
e-mail:library@num.kh.ua; ORCID iD: 0000-0003-2691-0048*

**PRESERVATION OF LIBRARY COLLECTIONS:
THE CHALLENGES OF TIME, OR
ARE WE MOVING INTO THE FUTURE?**

Keywords: *preservation of national heritage; document digitization.*

Today, Ukraine's cultural heritage is under constant threat of destruction, and every minute carries the risk of losing valuable documents preserved in library and museum collections. The safeguarding of national achievements and rare documentary materials is one of the most pressing and complex challenges faced by libraries and society at large. Under conditions of martial law, the staff of the Kharkiv I. P. Kotlyarevsky National University of Arts Library (KhNUA) are confronted not only with the task of ensuring proper preservation of collections, rare editions, and manuscripts, but also with the urgent priority of protecting and rescuing library holdings.

The KhNUA Library is among the oldest music libraries in Ukraine. The formation of its collections began in 1887. Today, the library's holdings constitute a unique collection that includes rare vocal scores and clavier editions of operas, symphonic scores (some bearing autographs of distinguished musicians), authorial manuscripts, and sheet music published in various countries worldwide.

The book collection is exceptionally diverse, both in terms of disciplinary scope and functional purpose. It encompasses textbooks and other educational publications, scholarly monographs, abstracts of candidate and doctoral dissertations, encyclopedias, reference and bibliographic sources in musicology, theatre studies, film studies, visual arts, linguistics, cultural studies, pedagogy, psychology, Ukrainian history, and related fields, as well as collections of classical and contemporary fiction.

The collection of musical and theatrical periodicals includes publications in German, English, and other languages, while Ukrainian periodicals date back to the 1920s.

Particular attention should be given to the collection of rare and valuable publications, which comprises 16,278 items and consists of unique materials drawn from the aforementioned holdings: printed music editions dating from 1834, published in Milan, Paris, London, Leipzig, Berlin, Kraków, Prague, and other cities worldwide, as well as in Ukraine from 1915 onward; books in various languages that represent significant bibliographic rarities; and periodicals dating from 1885. In addition, the Library's collections are supplemented by personal archives of prominent figures of Kharkiv's cultural life and composers, most notably the exceptionally valuable collection of the distinguished musicologist Yosyp Mykhailovych Myklashevskiy, comprising approximately 1,000 early printed books on music history and theory, art history, literary studies, and periodicals. The Library also holds personal collections of P. K. Lutsenko, B. A. Liubymova, L. H. Sahalova, V. Shokalskyi, I. K. Kovach, and other significant representatives of Ukrainian culture.

Of particular scholarly interest are materials preserved within the collection of unpublished academic works, including manuscripts of research by eminent musicologists and university professors, as well as diploma and graduate theses by higher-education students. These include the manuscript *History of the Kharkiv Conservatory* (1917–1947) by O. M. Syrotkina, Y. M. Myklashevskiy's *Musical Culture of Kharkiv in the 18th–19th Centuries*, the personal collection of the renowned Ukrainian theatre director O. S. Barseghyan (acquired in 2021), the personal library of the distinguished Kharkiv composer V. M. Ptushkin (2024), and forthcoming acquisitions planned for 2026, including collections associated with Sh. H. Paltadzian, L. O. Kholodenko, and manuscript scores by Kharkiv composers D. Klebanov, V. Bibik, S. Borysova, V. T. Borysova, L. M. Bulhakova, O. A. Zhuk, V. M. Zolotukhin, T. S. Kravtsova, V. M. Ptushkin, M. D. Tits, and others.

Undoubtedly, preserving the history of the University, the scholarly legacy of researchers and musicologists (including academic, diploma, and master's theses dating back to the institution's founding), as well as the creative heritage of Kharkiv composers, is of paramount importance. Consequently, ensuring the protection and long-term preservation of rare materials has become a strategic mission of the Library. In the digital age, digitization represents the most reliable means of safeguarding book and archival heritage, ensuring accessibility, durability, and protection against physical deterioration; in this sense, documents acquire a "second life." Archival assessments have made it clear that the first priority is relocating materials to more secure storage conditions. A dedicated, climate-stable space equipped with shelving has been allocated for rare materials, and the most valuable documents and manuscripts have been transferred there, where they are kept under constant supervision and in compliance with preservation standards. Subsequent challenges include technical infrastructure for storage, digitization and backup systems (servers and other modern solutions), copyright considerations, and regulated access to materials. Addressing these issues will open new opportunities both for preserving rare documents and for expanding access to them, promoting national heritage, facilitating integration into the international scholarly and performance community, and enhancing global recognition of Ukrainian cultural production.

Under conditions of martial law in Ukraine, when physical damage to documents remains a real threat and technical resources are limited, external support becomes critically necessary. An essential resource is assistance from international partners, enabling cultural heritage preservation, strengthening protective measures, supporting digitization initiatives, reinforcing technical capacities, and ensuring sustainable long-term storage.

In 2024, at the initiative of Christoph Flamm, Professor at Heidelberg University; Vice-Rector for Research Marianna Chernyavska; and KhNUA Library Director Olga Zakharova, the Library addressed the issue of preserving manuscripts by Kharkiv

composers and identified strategies for their secure storage, protection, digitization, and the creation of a full-text database for scholarly and performance use. As a result of sustained cooperation, a team of leading specialists from Germany and Ukraine was formed to implement this project. With the support of the Gesellschaft für Musikforschung (GfM) and the international organization RISM, the Library received technical assistance from the Ukrainian Art Aid Center (UAAC), enabling the project's launch. The most valuable materials have been selected for cataloguing; documents are repaired where possible, although many require complex restoration work that cannot currently be undertaken for objective reasons. In the next phase, a register of materials will be compiled, and their bibliographic descriptions will be gradually transferred to the RISM database in collaboration with our specialists. This will allow works by Kharkiv composers to enter the international RISM catalogue, thereby contributing to their wider dissemination and recognition.

Prospective directions include the creation of full-text digital collections of twentieth-century Ukrainian composers' works preserved in the KhNUA Library, as well as manuscript collections of Kharkiv composers. Thanks to digital technologies, contemporary technical resources, the support of international colleagues, and the dedicated work of library staff, the heritage of Kharkiv composers will progressively become an integral part of the world's cultural legacy. In today's realities, this constitutes not only a test of resilience and survival, but also an opportunity to strengthen national cultural foundations and to further develop the University as a center of education and culture.

Жданько Андрій Миколайович

кандидат мистецтвознавства, доцент кафедри

історії української та зарубіжної музики

Харківського національного університету мистецтв

імені І. П. Котляревського

e-mail: alconostart@gmail.com; ORCID iD: 0000-0001-5551-6942

ТЕАТР, ЩО ТРИМАЄ НЕБО: МИСТЕЦЬКА СТІЙКІСТЬ «ХАРКІВСЬКОГО НЕДЕРЖАВНОГО ПРОФЕСІЙНОГО ТВОРЧОГО КОЛЕКТИВУ ОДНОДУМЦІВ “ТЕАТР ДЛЯ ЛЮДЕЙ”» У ЧАС ВІЙНИ

Ключові слова: незалежний театр; театр особистого переживання; воєнний контекст; перформативна подія; гуманістичний вектор театральної практики; харківський театральний простір.

Харків як культурний простір ХХІ століття опинився в ситуації граничного випробування, коли війна не лише зруйнувала матеріальну інфраструктуру міста, але й поставила під сумнів саму можливість безперервного мистецького процесу. Театральне життя Харкова — історично багате, стилістично різноманітне, інституційно розгалужене — в умовах повномасштабної війни зазнало радикальної трансформації. Постійна небезпека, руйнування, вимушені перерви в роботі, міграція митців і глядачів сформували нову екзистенційну ситуацію, у якій театр знову постає як простір не лише естетичного переживання, але й психологічної підтримки, колективної рефлексії та духовної солідарності.

У цьому контексті особливої ваги набуває діяльність недержавних театральних ініціатив, здатних до швидкої адаптації, мобільності і внутрішньої самоорганізації. Саме такі колективи часто виявляються найбільш чутливими до змін соціальної реальності, оскільки не обмежені жорсткими адміністративними моделями та репертуарними зобов'язаннями. Одним із показових прикладів є Харківський недержавний професійний творчий колектив однодумців «Театр для людей», мистецька